

Dimecres 7 de novembre, a les 7 de la tarda, a la plaça de Ricard Camí, a tocar de la Rambla, INAUGURACIÓ DEL MONUMENT A EL PETIT PRÍncep ofert a la ciutat pel Rotary Club Terrassa. Serà el darrer acte del cicle d'activitats Terrassa amb El Petit Príncep que, promoguts per l'Associació, vam iniciar el dia de Sant Jordi.

"QUALSEVOL NIT POT SORTIR EL SOL"

Exposició de còmics, tebeos i patufets

Col·lecció de Jordi Manzaneres

Del 15 de novembre al 4 de gener,
a la seu de l'Associació

Obert dimecres i divendres de 6 a 9 de la tarda

Visites comentades els matins per a grups, prèviament
convingudes, al telèfon 937 858 425

EDITORIAL

El proppassat dimarts dia 23 vam assistir al captard i al Saló de Plens de l'Ajuntament a l'acte de lliurament de la Medalla d'Honor de la Ciutat al nostre president Jaume Canyameres. En Joaquim Badia va fer un exhaustiu parlament en què va repassar gairebé tota la seva vida. La seva filla Núria va llegir el regreçament que l'honorat havia escrit. Finalment, l'alcalde li imposà la medalla, tot entre emocions, contingudes i no contingudes. Des d'aquest Butlletí li fem arribar la nostra més cordial felicitació.

Presentem ara les darreres activitats de l'any, en les quals ens plaurà poder-vos-hi trobar: l'exposició dels còmics, la primera exposició que farem a la seu social i que ha de permetre als socis anar exposant les seves col·leccions, i la conferència sobre pessebrisme. Tots sou convidats a participar en les activitats i les trobades d'intercanvi dels dimecres i divendres a la seu social. Enguany hem celebrat també els 50 anys de l'aiguat a Terrassa, del qual encara avui no sabem el nombre de víctimes que hi va haver a la ciutat, una assignatura incomprendiblement pendent. Ens hi hem volgut sumar amb la separata núm. 200 que l'Ana Fernández ha dedicat a aquell cinema Doré que tan afectat va quedar.

I, ja entrant a les festes nadalenques, us convidem a la trobada de celebració amb el Petit Cor de Can Palet, que ens ajudarà a cantar alguns villancets. Acabarem amb un pisolabis i el lliurament d'uns obsequis a tots els socis. Que tingueu juntament amb les vostres famílies un Bon Nadal, on no manqui la salut, i que l'Any Nou ens porti aquelles noves personals i col·lectives a les quals tants aspirem. Que els somnis d'anys es facin realitat per a un major benestar i una major justícia aquí i arreu del món.

ARS-LUCIS

Sala de funcions escèniques. - Visions de gran espectacle. - Escullits programats cinematogràfics. Y de concerts.

TOTS ELS DIAS FESTIUS, TARDE Y NIT

4 - Arrabal - 4

Anunci publicat a la *Guia de Tarrasa*, editada per Llofríu y Castarlenas l'any 1907

Del dijous 15 de novembre al divendres 4 de gener, a la seu de l'Associació, EXPOSICIÓ "QUALSEVOL NIT POT SORTIR EL SOL", de còmics, tebeos i patufets. Col·lecció de Jordi Manzaneres. Obert dimecres i divendres de 6 a 9 de la tarda. Visites comentades els matins per a grups, prèviament convingudes, al telèfon 937 858 425.

Divendres 16 de novembre, a les 7 de la tarda, CONFERÈNCIA "HISTÒRIA UNIVERSAL DEL PESSEBRISME" al Centre Cultural Unnim a càrrec de Valentí Mas, de l'Associació de Pessebristes de Terrassa.

Dimecres 12 de desembre, a les 7 de la tarda, INAUGURACIÓ DEL PESSEBRE cedit per l'Associació de Pessebristes de Terrassa, a la seu social, amb la participació del Petit Cor de Can Palet. Cantarem villancets i celebrarem amb un pisolabis l'entrada de les festes nadalenes. Hi haurà un lot d'obsequi per a cada soci, que haurà de recollir personalment a Secretaria fins al dia 30 de gener del 2013.

EL COL·LECCIONISME A INTERNET

per Santi Rius - srcterrassa@gmail.com

COL·LECCIONS DE SOLDATS DE PLOM

Avui dedicarem aquest espai a parlar de les col·leccions dels soldadets de plom i començarem amb una visita al **L'Iber, Museo de los soldaditos de plomo** de València, http://www.museoliber.org/Centro_Cultural_LIber/Inicio.html, un museu que es pot considerar com el més gran i complet del món quant a figures històriques en miniatura, tant pel nombre de peces (més de 100.000) com per la varietat de marques i la seva qualitat.

Les col·leccions, les trobem dins de les antigues dependències del Palau de Malferit. Des dels dinosaures fins a la Guerra del Golf, passant per Alexandre Magne, Egipte, la Roma Imperial o l'Edat Mitjana, fent un recorregut per la història d'Espanya mitjançant les seves guàrdies reals, una excepcional processó de Setmana Santa, les civilitzacions precolombianes, les guerres carlistes, la guerra civil i els conflictes internacionals més recents...

Un altre lloc per visitar és el **Museu de Miniatures Militars Ciudadela de Jaca**, <http://www.museominiaturasjaca.es/>, un web que permet fins i tot fer una visita virtual en 3D.

Ara podem fer la visita al curiós web del **Coronel Lorens**, on trobarem entre moltes altres seccions una dedicada als soldats de plom, tot i que les imatges cal dir que estan poc definides <http://coronel-lorens.es/soldados-de-plomo-y-metal/>

Però si el que volem és començar la nostra col·lecció o ampliar-la, un bon lloc és <http://eu.oimilitarts.com>, on podrem trobar tot tipus de peces amb una qualitat molt alta, des d'una col·lecció de xèrifs del vell oest fins a una de comandants de les guerres napoleòniques.

Napoleó Bonaparte va ser precisament un dels primers col·leccionistes de soldadets de plom, que es van començar a fabricar justament durant la Revolució Francesa i van entretenir el fill de l'emperador, propietari d'algunes de les primeres miniatures de la

història. Dos dels soldadets amb què jugava Napoleó II els podem trobar avui en el Museu L'Iber que hem anomenat anteriorment.

Un espai per a col·leccionistes que també cal visitar és <http://mundomilitaria.es>, sense oblidar-nos de <http://www.soldadosdeplomo.es>, on us recomano visitar la secció de bandes de música militars o la curiosa secció dedicada a figures de plom de professions.

¿Què us sembla si iniciem un tomb internacional i visitem el web australià <http://www.tinsoldier.com/> o l'anglès <http://www.the-toy-soldier.com>, on serem rebuts amb música marcial i gaudirem d'uns museu molt agradable de visitar?

Per als qui us agradi veure curiositats, us recomano visitar el Museu Irlandès de miniatures <http://www.irishtoysoldier.co.uk/> o l'holandès <http://www.tinnenfigurenmuseum.nl>.

I per acomiadar-nos, podem acostar-nos a Eslovènia i visitar el Museu Regional de Maribor de soldadets de plom <http://www.pmuzej-mb.si> o podem viatjar fins al Museu de la Pregariera http://www.lapreghieria.com/toy_soldier_museum.htm, on donarem per finalitzat aquest recorregut pel món dels soldadets de plom.

Soldat i ballarina

Figura de plom de Napoleó

Processó de Setmana Santa

NOTÍCIES DE DINS

EXPOSICIONS A LA SEU SOCIAL DEL GRUP

Tal com havíem anunciat en l'anterior butlletí, ens trobem a les portes de la inauguració de la primera de les exposicions de col·leccions particulars a la nostra seu.

Del 15 de novembre al 7 de gener podrem gaudir dels còmics que en Jordi Manzaneres ens ha cedit per exposar en una mostra titulada: **“QUALSEVOL NIT POT SORTIR EL SOL”, còmics tebeos i patufets.**

Com a bon col·leccionista, ens els presenta amb una glossa en aquest mateix butlletí, que porta per títol la cançó d'en Sisa *Qualsevol nit pot sortir el sol*, on el cantautor fa sortir personatges d'aquestes historietes il·lustrades que fan passar tan bones estones a petits i grans.

Des d'aquí vull agrair la seva valuosa col·laboració a tots els socis que han fet possible el muntatge de l'exposició.

Animo a tothom, socis i no socis, que vingueu a visitar-la. Trobareu els horaris a la portada.

Montserrat Anglada

LOTERIA PER AL SORTEIG DE NADAL I LLUMINETA

Com és habitual, en arribar les festes nadalenques provem sort i participem un any més en el rescat d'Espanya. Juguem amb el número **03.671**. Tenim participacions de 4 € + 1 € de donatiu. La llumineta per al sorteig de la panera està penjada a la cartellera. Dos números, 5 €. Sigueu generosos i que la sort ens acompanyi.

CALENDARIS DE BUTXACA 2013

Mercès a la gentilesa d'Antoni Sebastià i Querol, enguany editarem una primera col·lecció de vuit calendaris de butxaca de temes terrassencs d'aquest detallista dibuixant i popular excursionista terrassenc. Una nova aportació al col·leccionisme. Hi haurà una col·lecció reservada per a cada soci, que serà lliurada personalment a Secretaria fins el dia 30 de gener del 2013. Els no socis els podran adquirir al preu de 3 €.

CONDOL A LA SÒCIA I MEMBRE DE LA JUNTA, M. ELENA COLOMINA

Fem arribar des d'aquí el nostre condol a M. Elena Colomina per la mort de la seva mare Paca el proppassat mes d'agost. Tenia 92 anys i feia temps que necessitava ajuda, que li van poder donar fins al darrer moment. Que l'absència us faci recordar amb agraïment els millors moments que heu passat i que al Cel ens puguem veure!

EL PETIT PRÍncep EN LLENGUATGE DE SIGNES CATALÀ.

Tenim a disposició dels col·leccionistes una edició en DVD no venal de la lectura interpretada que es va fer el dilluns de Festa Major al pati de la Casa Soler i Palet. Se n'ha fet una molt curta edició que lliurem demanant l'aportació de 10 € com a participació a les despeses d'edició i lliurament. Els interessats podeu adreçar-vos a secretaria o bé per correu a elgrup@josoc.cat

L'ANDRÒMINA

És el nom d'una botiga singular que trobareu al c. de Sant Llorenç, 24, davant del Vapor Ventalló. No és només una llibreria, tot i que també. Aneu-hi i descobrireu tot un món ben divers. Aquest novembre farà ni més ni menys que sis anys que són a Terrassa. La regenten la Mercè i l'Ernest, i, veient-los, ja sabem que ens hi entendrem. És una botiga promotora del col·leccionisme, de cultura, del llibre... Aneu-hi a veure-ho. Us hi esperen!

**GOIGS EN HONOR DE
SANT GALDERIC
PATRÓ DELS PAGESOS CATALANS**
que se celebra el dia 16 d'octubre arreu de Catalunya

*Pais de nostra patria
patria sense frontes,
ompliu-us de l'alegria
de saber-us ben germanos.*

De les hores treballades,
Galderic, bon sant i ric,
guardeu-us de les gelades
i de nos quant enciam.

Galderic, de dia en dia,
impregna els nostres camps
ompliu-us de l'alegria
de saber-us ben germanos.

No ens queixem de la secada
si tantim d'our enjar,
amb la fe ben preparada
cal trencar la soledat.

Bon sant que Déu ens envia
per fer nos més cristians,
ompliu-us de l'alegria
de saber-us ben germanos.

Pais de vostre nom recorda
la bellesa terrenal,
visitem el vostre corda
vostre terra celestial.

Qui com vos no estimaria
muntanyes, riuons i plans!
ompliu-us de l'alegria
de saber-us ben germanos.

Oh sant, el de l'apellidat,
que del Roselló veniu,
de Feixas i la secada,
deixeu-nos de vos ferir,
sabeu-nos en cada dia,
encolriu els nostres camps
ompliu-us de l'alegria
de saber-us ben germanos.

Tres turons fan una terra,
fins, quarentes, bon copis,
guardeu-nos la nostra terra,
no hi ha res com el Vallès;
que la terra cada dia
ens guardem amb nostres mans.

Com a poble i com a terra
paguem vèncer, tinguem sort,
i no ens calgui més cap guerra,
lluïu les ombres de la mort!
Diuem-nos la valentia,
via fons, caridat!
ompliu-us de l'alegria
de saber-us ben germanos.

Galderic, de nit i dia,
ompliu-us de cristians,
ompliu-us de l'alegria
de saber-us ben germanos.

ENTRADA Pais de nostra patria, pais sense frontes, ompliu-us de l'alegria de saber-us ben germanos.

TORNADA Oh sant, el de l'apellidat, que del Roselló veniu, de Feixas i la secada, deixeu-nos de vos ferir, sabeu-nos en cada dia, encolriu els nostres camps, ompliu-us de l'alegria de saber-us ben germanos.

ESTROFA Pais de vostre nom recorda la bellesa terrenal, visitem el vostre corda vostre terra celestial.

V. Preguem per nosaltres, Sant Galderic. **R. Que siguem dignes dels fruits de la fe en Crist.**

PRÉGUEU! Oh Déu, visca en nos ben digne en nos Galderic un gran sant de la terra que coltiva amb respecte amb nobilitat i amb dignitat. Feu que la casa per tota la Creació sigui un signe de la fe, començant-nos pel nostre i la intenció de sant Galderic, la plenitud del vostre Regne i el perdó dels nostres pecats. Per Crist, senyor nostre. **R. Amen.**

*Clau d'Arms Francesc i Borys
Música de Joan Cardé i Clau*

*Goigs editats per la Fundació Terrassenca Sant Galderic,
amb música de la Fundació dels pagesos catalans
col·lectiva i l'orgue*

SANT GALDERIC

*de Sant Jaume de Terrassa, el dia 20 d'octubre de 2012,
promulgat pel text de la participació
manada Jordi Estanyol.*

Edició de 600 exemplars numerats Exemplar núm.:

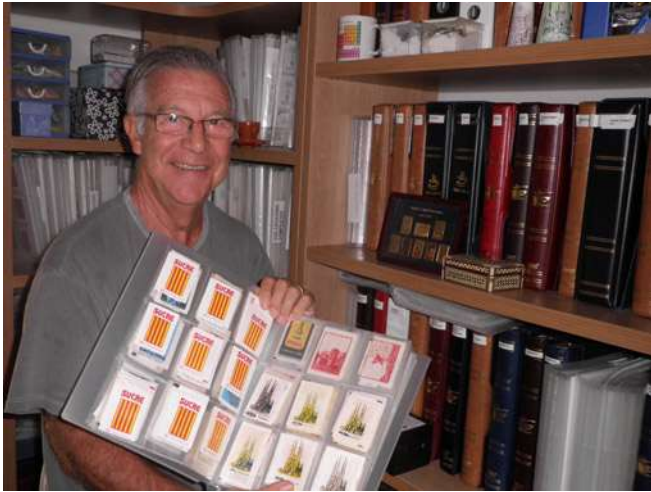
SANT GALDERIC, PATRÓ DELS PAGESOS

La Fundació Sant Galderic ens ha ofert per als socis col·leccionistes de goigs un exemplar dels editats enguany. L'any passat ja ens el van oferir i força socis el van demanar i obtenir. Els qui el desitgeu l'heu de demanar a Secretaria i recollir-lo personalment. No cal dir com agraïm aquest gest de la Fundació envers els col·leccionistes de l'Associació.

LES NOSTRES DÈRIES

EL COL·LECCIONISME AJUDA A FER MOLTES AMISTATS

Manel Ros entrevista **Miquel Paraira Cardona**

Miquel Paraira Cardona (Barcelona, 1941), professor de química jubilat des de fa cinc anys. Viu a Terrassa des de l'any 1995. Casat, pare de quatre fills i avi de sis néts (més un altre a punt d'arribar). Passa llargues temporades a Palafrugell.

Després de tota una vida dedicada a l'ensenyament (39 anys a l'Escola Aula de Barcelona i 27 a l'Escola Tècnica Superior d'Enginyeria de Telecomunicació de la Universitat Politècnica), ha arribat a la jubilació en plena forma per dedicar-se a les seves nombroses aficions, ja que, a més a més del col·leccionisme, li agrada molt viatjar, l'excursionisme, la bicicleta, el jazz i el cinema. Entre les seves col·leccions destaca la de bosses de sucre, una de les millors de Catalunya.

De quina manera ha influït la seva formació científica i la seva activitat docent en els seus hobbies col·leccionistes?

Possiblement hi ha una certa *deformació professional* en el fet que m'agrada aprofundir els temes que treballo. Qualsevol tema es pot analitzar des d'una visió científica molt més àmplia del que podria semblar. D'altra banda, també he reflexionat sobre l'activitat col·leccionista en general i he escrit un petit decàleg. És un breu resum de les qualitats que afavoreix el col·leccionisme, que crec que són moltes i molt bones. Per exemple, exigeix esperit de recerca, ajuda a exercitar la memòria, implica ordre i disciplina, i és un bon sistema per establir vincles personals que ajuden a fer moltes amistats.

Quan es va despertar el seu cuquet col·leccionista?

La veritat és que no va ser fins poc abans de la mort del meu pare. Ell havia començat la col·lecció de bosses de sucre. Va ser de les primeres persones a interessar-se per aquest tema, però ho feia a la seva manera: obria els sobrets i els enganxava a una làmina amb cola. Va ser l'any 2002 quan em va semblar que valia la pena continuar-la.

Així doncs, podem dir que en deu anys ha multiplicat notablement la col·lecció inicial.

El meu pare tenia sis o set àlbums. Ara en tinc 270 de 500 unitats cada un, és a dir, un total de 135.000 unitats. No està malament! Crec que és una de les cinc millors col·leccions de Catalunya.

A més a més no ens falta el sucre per a tota la família, perquè les bossetes es guarden buides!

Quins criteris segueix per classificar i ordenar tot aquest material?

Utilitzo diversos criteris. En primer lloc, els tinc classificats pel seu origen geogràfic: tinc àlbums de Terrassa, Palafrugell, Barcelona, Tarragona, Lleida, Girona, Espanya i estranger. A més a més d'aquesta classificació també tinc àlbums per temes molt variats: esports, mitjans de transport, signes del zodíac, tradicions catalanes, temes nadalencs, companyies aèries, personatges històrics, frases cèlebres i molts d'altres.

Respecte a la forma de les bosses, quins tipus podem trobar?

A més a més de la bossa rectangular estàndard hi ha una gran diversitat de formats: la bossa tub o stick, la bossa amb cullereta dins del sucre, la bossa amb cullereta en compartiment independent, les formes especials en forma de tassa, de cor, circulars, ovalades, etc.

A més del sucre en bossetes també col·lecciona els sucrets en terròs?

Sí, i tant! El que passa és que aquí se'n troben molt pocs. En canvi, a França és el format més estès. Un altre format en tres dimensions molt bonic són les piràmides, però no són gaire habituals.

També hi ha altres edulcorants alternatius al sucre, oi?

Efectivament, s'han anat desenvolupant una sèrie de substàncies sintètiques amb un poder edulcorant molt superior al del sucre (algunes fins a 100 vegades superior). L'avantatge és que no subministren tanta energia i es recomanen per a dietes baixes en calories. Algunes de les més conegudes són la sacarina, l'aspartam i el ciclat. Últimament també s'ha posat de moda l'edulcorant natural anomenat estèvia, procedent la planta del mateix nom.

Quines són les seves fonts de subministrament?

Actualment, la font més important són els intercanvis a les trobades especialitzades. Aquí a Catalunya se'n fan algunes a Barcelona, Mollet, Besalú, Calella de Palafrugell i d'altres llocs. A Espanya, curiosament, la més important és fa en un poblet de Màlaga anomenat Villanueva del Trabuco. També n'hi ha d'importants a Itàlia, França i Portugal. En tots aquests casos, la unitat d'intercanvi són les sèries, és a dir, petites col·leccions, normalment de 6 a 12 unitats. Els grans col·leccionistes, si no tens la sèrie completa, no en volen saber res i molts editen les seves.

Vostè també ha editat sèries pròpies?

Ara ja porto editades una cinquantena de col·leccions pròpies. Normalment les faig de sis unitats sobre temes que m'agraden. Per exemple, en tinc algunes amb dibuixos dels meus néts i d'altres amb instruments de laboratori. El problema és que n'has de fer una tirada de 1.000 o 2.000 unitats i això dispara el pressupost. La veritat és que resulta una afició bastant cara.

També es fan intercanvis o compres a través d'Internet?

Sí que se'n poden trobar, però és un mitjà que no utilitzo perquè no m'agrada haver de pagar. Pensa que en les trobades que et comentava tot són intercanvis sense cost econòmic encara que el nombre d'unitats a intercanviar no sigui el mateix. En general, els *sucreros* (és el nom en l'argot dels col·leccionistes de bosses de sucre) són persones obertes i generoses.

Pertany a alguna associació especialitzada en aquest col·leccionisme?

Fa uns anys es va intentar crear una associació catalana de glucobalantiofília, però no ha tingut continuïtat. A més a més el nom no era massa encertat: era una paraula molt complicada i, en realitat, el nom s'hauria de formar a partir de *sacaro-*, perquè químicament el sucre de taula és sacarosa, un disacàrid format per una molècula de glucosa i una altra de fructosa.

Manté alguna relació amb altres col·leccionistes de Terrassa?

Aquí a Terrassa, un grupet de persones interessades ens trobem els últims diumenges de mes al Casal de Barri del Segle XX per fer intercanvis i comentar les novetats. També cal destacar que la farmacèutica Sra. Teresa Cucarull té una de les col·leccions més importants de Catalunya. Curiosament, en aquest món hi ha molts farmacèutics.

Ha exposat mai la seva col·lecció o ha fet alguna publicació?

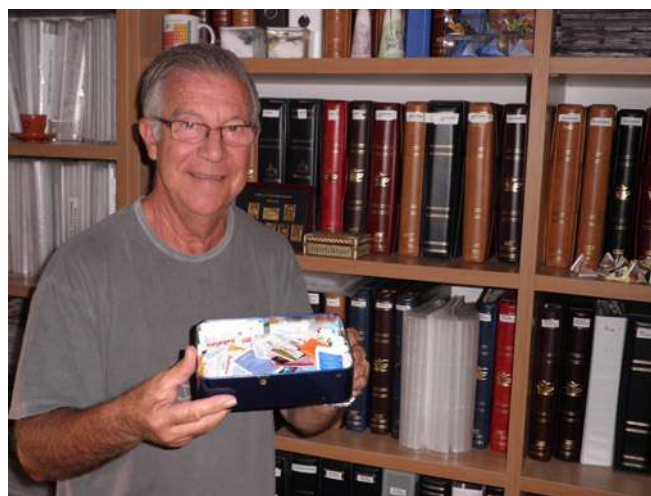
Una vegada en vaig presentar una petita mostra al Casal del Segle XX. Respecte a les publicacions, l'any 2009 vaig autoeditar un petit llibre titulat *Ciència i col·leccionisme del sucre a Catalunya*. No està a la venda, sinó que només és per regalar-lo als amics i a les persones interessades. Ara m'agradaria actualitzar-lo.

A banda del tema del sucre, té alguna altra col·lecció?

En tinc unes quantes. Destacaria especialment les de minerals, plaques de cava, tovallons petits de paper, calendaris de butxaca, segells de bolets, sobrets d'escuradents, etc. Les plaques de cava no m'agraden gaire perquè hi ha massa negoci, però les altres sí que les mantinc actives i amb ganes de créixer.

Ha previst quin serà el destí de totes aquestes col·leccions?

És un problema que em preocupa perquè de moment no tinc cap fill ni nét que estigui interessat per aquests temes. Espero que, més endavant, s'hi animi algú!

“QUALSEVOL NIT POT SORTIR EL SOL”

Còmics, tebeos i patufets

Snoopy, Astèrix, Mortadelo, Superman... Aquests són només alguns dels molts personatges que Jaume Sisa esmenta a la seva cançó *Qualsevol nit pot sortir el sol*, de 1975. Són personatges creats per viure en un món de paper, en el qual cada instant queda fixat en una vinyeta dibuixada, amb diàlegs i tot. Un llenguatge espuri, però llenguatge al cap i a la fi, diferent tant de la literatura com de la il·lustració, encara que amb elements comuns a totes dues.

Aquest llenguatge narratiu, nascut el segle XIX i encara viu, és internacionalment conegut amb el nom de *còmic*, que fa referència al caràcter humorístic de la majoria de les obres que el feien servir en els primers anys. Les publicacions que apleguen aquestes obres, també anomenades *historietes*, són conegudes entre nosaltres com *tebeos* o *patufets*.

La cançó d'en Sisa s'adreçava inicialment als més menuts, i per això els personatges que s'esmenten provenen d'obres infantils o juvenils. Juntament amb els procedents dels còmics, n'hi ha també sortits de contes tradicionals, de novel·les populars i, fins i tot, del cinema. Tot un món de fantasia tradicionalment menystingut per les elits culturals.

Un dels factors que expliquen l'èxit extraordinari que va assolir aquesta cançó és el seu poder d'evocació nostàlgica. És el record d'uns personatges que van marcar la infantesa i la joventut de diverses generacions, i que sempre ocuparan un lloc a la ment d'aquells que, un dia, es van entusiasmar amb les seves aventures.

Sisa només esmenta personatges d'obres infantils i juvenils, en part perquè les peculiaritats de la nostra història han reduït durant molts anys els còmics a aquests públics. Però ni tots els còmics són humorístics, ni tots són per a nens i joves. Com a llenguatge narratiu, el còmic pot abordar tot tipus de gèneres i de temàtiques: de la fantasia a l'erotisme, passant per la denúncia social o la divulgació històrica, per exemple. I, com en qualsevol altra creació artística, l'interès de cada obra no depèn del llenguatge emprat, sinó dels seus valors intrínsecs.

Però els còmics són també un producte de consum. Durant dècades, només una minoria de persones varen considerar que valia la pena guardar-los i conservar-los per a la posteritat. Bons o dolents, tots els còmics són testimoni de la societat que els ha produït, a la qual varen influir també d'alguna manera. És a dir, són patrimoni cultural.

En aquesta exposició es mostra només una part de la meua modesta col·lecció. No és res de l'altre món: estic segur que, sense sortir de Terrassa, podem trobar col·leccions més grans que la meua. Però crec que inclou algunes peces interessants, especialment les més antigues, i que permet fer un ràpid recorregut per la trajectòria d'aquestes publicacions al nostre país.

Gaudiu de l'exposició como jo gaudeixo col·leccionant aquestes publicacions.

Jordi Manzaneres

ALARY, Viviane (dir.), *Historietas, cómics y tebeos españoles*, Tolosa de Llenguadoc, Presses Universitaires du Mirail, 2002

ALTARRIBA ORDÓÑEZ, Antonio, *La España del tebeo*, Madrid, Editorial Espasa Calpe, 2001

CADENA I CATALÁN, Josep Maria (dir.), *El dibuix a Catalunya: 100 dibuixants que cal conèixer*, Barcelona, Pòrtic, 2004

CASTELLANOS VILA, Jordi (ed.), *En Patufet, cent anys. La revista i el seu impacte*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2004

CASTILLO I VALERO, Montserrat, *Grans il·lustradors catalans del llibre per a infants (1905-1939)*, Barcelona, Biblioteca de Catalunya/Barcanova, 1997

COMA SAMPERE, Javier (dir.), *Historia de los cómics*, Barcelona, Toutain Editor, 1982

COMA SAMPERE, Javier (dir.), *Cómics clásicos y modernos*, Madrid, El País, 1988

COMA SAMPERE, Javier, *Diccionario de los cómics. La edad de oro*, Barcelona, Plaza & Janés Editores, 1991

COMA SAMPERE, Javier, GUBERN GARRIGA-NOGUÉS, Roman, *Los cómics en Hollywood. Una mitología del siglo*, Barcelona, Plaza & Janés Editores, 1988

CUADRADO PÉREZ, Jesús, *De la historieta y su uso (1873-2000)*, Madrid, Ediciones Sinsentido, 2000

DELHOM I PERICÓN, Josep Maria, *Catálogo del tebeo en España (1865-1980)*, Barcelona, Circulo del Còmic y del Coleccionismo, 1989

DELHOM I PERICÓN, Josep Maria, NAVARRO I BADIA, Joan, *Catálogo del tebeo en España (1915-1965)*, Barcelona, Club Amigos de la Historieta, 1980

En Patufet (1904-1938). Antologia i història, Palau-solità i Plegamans, Fundació Folch i Torres, 2004

FILIPPINI, Henri, *Dictionnaire encyclopédique des héros et auteurs de BD*, Grenoble, Éditions Glénat, 2000

FORNAS I MARTÍNEZ, Josep, PEREGRINA I PEDROLA, Neus, *Pere Prat i Ubach, dibuixant i humorista*, Terrassa, Museu de Terrassa, 1994

GASCA BURGÉS, Lluís, *Los cómics en España*, Barcelona, Lumen, 1969

GASCA BURGÉS, Lluís, GUBERN GARRIGA-NOGUÉS, Roman, *El discurso del cómic*, Madrid, Ediciones Cátedra, 1994

GAUMER, Patrick, MOLITERNI, Claude, *Diccionario del cómic*, Barcelona, Larousse Planeta, 1996

GUIRAL I CONTI, Antoni, *Cuando los cómics se llamaban tebeos. La Escuela Bruguera (1945-1963)*, Barcelona, Ediciones El Jueves, 2004

GUIRAL I CONTI, Antoni, *Los tebeos de nuestra infancia. La Escuela Bruguera (1964-1986)*, Barcelona, Ediciones El Jueves, 2007

GUIRAL I CONTI, Antoni (dir.), *Del tebeo al manga. Una historia de los cómics*, Barcelona, Panini España, 2007

LARA GARCÍA, Antonio (dir.), *Tebeos: los primeros 100 años*, Madrid, Biblioteca Nacional/Anaya, 1996

LARREULA I VIDAL, Enric, *Les revistes infantils catalanes de 1939 ençà*, Barcelona, Edicions 62, 1985

LLADÓ POL, Francesca, *Los cómics de la transición*, Barcelona, Ediciones Glénat, 2001

MANZANARES OLIVER, Jordi, Alegria, *Una revista per combatre En Patufet*, Lleida, Pagès Editors, 2007

MARIMON RIUORT, Antoni, *Guerrers, corsaris, soldats i detectius*, Palma de Mallorca, Edicions Documenta Balear, 2005

MARTÍN MARTÍNEZ, Antonio, *Historia del cómic español (1875-1939)*, Barcelona, Editorial Gustavo Gili, 1978

MARTÍN MARTÍNEZ, Antonio, *Apuntes para una historia de los tebeos*, Barcelona, Ediciones Glénat, 2000

MARTÍN MARTÍNEZ, Antonio, *Los inventores del cómic español (1873-1900)*, Barcelona, Editorial Planeta-DeAgostini, 2000

MATEO REMACHA, Antonio de (dir.), *Chicos. Semanario infantil, 1938-1956. El arte en viñetas*, Madrid, Biblioteca Nacional/Ediciones Sinsentido, 2002

MERINO NORVERTO, Ana, *El cómic hispánico*, Madrid, Ediciones Cátedra, 2003

MOIX, Terenci, *Los cómics. Arte para el consumo y formas pop*, Barcelona, Llibres de Sinera, 1968

MOIX, Terenci, *Historia social del cómic*, Barcelona, Bruguera (Ediciones B), 2007

ORTEGA ANGUIANO, José Antonio, *Catálogo general del cómic español (1865-1993)*, Barcelona, El Boletín, 1993

OTERO QUINTAS, Luis, *Flechas y Pelayos: moral y estilo de los niños franquistas que soñaban imperios*, Madrid, Edaí, 2000

PORCEL TORRENS, Pedro, *Clásicos en Jauja. La historia del tebeo valenciano*, Onil, Edicions de Ponent, 2002

PORCEL TORRENS, Pedro, *Tragados por el abismo. La historieta de aventuras en España*, Onil, Edicions de Ponent, 2010

PRAT I UBACH, Pere, *Junceda, home exemplar*, Barcelona, Aedos, 1958

PRAT I UBACH, Pere, *Els tòpics de l'humorisme*, Palma de Mallorca, Editorial Moll, 1961

REGUEIRA, Tino (coord.), *Catàleg d'autors 1991*, Barcelona, Saló Internacional del Còmic de Barcelona, 1991

REGUEIRA, Tino, *Guia visual de la Editorial Bruguera*, Barcelona, Ediciones Glénat, 2005

RIERA PUJAL, Jordi, *El còmic en català. Catàleg d'àlbums i publicacions (1939-2011)*, Barcelona, Glénat, 2011

RODRÍGUEZ ARBESÚ, Faustino, *La historieta asturiana*, Xixon, El Wendigo, 2001

ROIG CASAMITJANA, Sebastià, *Les generacions del còmic*, Barcelona, Flor del Vent Edicions, 2000

SOLÀ I DACHS, Lluís, *Un segle d'humor català*, Barcelona, Editorial Bruguera, 1973

SOLÀ I DACHS, Lluís, *L'humor català*, Barcelona, Editorial Bruguera, 1979

SOLÀ I DACHS, Lluís, *En Patufet. Antologia*, Barcelona, Llibres de l'Índex, 2003

SOLDEVILLA ALBERTÍ, Joan Manuel, *L'abecedari de Tintín: pistes per endinsar-se en el món de l'intrèpid reporter*, Lleida, Pagès Editors, 2002

SOLDEVILLA ALBERTÍ, Joan Manuel (dir.), *Psicalliptics. Erotisme i transgressió a les revistes il·lustrades del principi del segle XX*, Sabadell, Museu d'Art de Sabadell, 2004

SOLDEVILLA ALBERTÍ, Joan Manuel, *El pare de Carpanta i Zipi y Zape. Josep Escobar o la lluita contra el silenci*, Lleida, Pagès Editors, 2005

VÁZQUEZ DE PARGA CHUECA, Salvador, *Los cómics del franquismo*, Barcelona, Editorial Planeta, 1980

VIDAL I BIOSCA, Jaume, "El còmic como vehículo ideológico", en *De Yellow Kid a Superman. Una visión social del cómic*, Barcelona, Fundació Josep Comaposada, 1999

VIDAL I BIOSCA, Jaume, SOLDEVILLA ALBERTÍ, Joan Manuel, *Coll en línia*, Sabadell, Museu d'Art de Sabadell/Fundació Caixa Manresa, 1999

Pàgines web

Catàleg de còmic en català:

<http://www.grupelsisards.cat/comic/>

Tebeosfera: <http://www.tebeosfera.com/portada.php>

Lambiek Comiclopedia:

<http://www.lambiek.net/comiclopedia.html>

Guia del còmic: <http://www.guiadelcomic.com/>

Entrecòmics: <http://www.entrecòmics.com/>

Zona Negativa: <http://www.zonanegativa.com/>

Actualidad còmic:

<http://www.actualidadcomic.com/>

Nada Comercial: <http://nadacomercial.com/>

Landròmia: <http://landromia.blogspot.com/es/>

1922 TBO Almanaque 1923

NOTÍCIES DE FORA

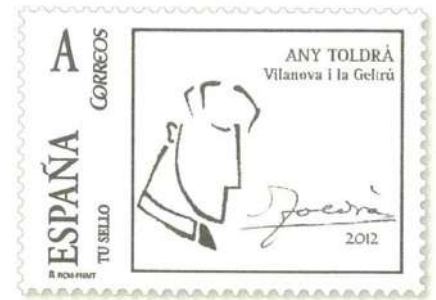

PROPOSTA PER UNA CATALUNYA INDEPENDENT

Les ànsies d'independència són tan fortament viscudes i expressades d'ençà de l'11 de setembre que els numismàtics ja s'han avançat en el disseny dels nous euros! Que Déu els escolti, perquè si ho ha de fer en Rajoy trigarem a veure'ls circular i poder-los tenir a la butxaca o al moneder, vaja com ens plauria.

ANY TOLDRÀ

La Peña Filatèlica Societat de Col·leccionistes de Vilanova i la Geltrú ha editat un segell d'aquells d'encàrrec amb motiu del 50è aniversari de la mort d'aquest músic vilanoví. I Correus un altre. Els interessats pel primer poden adreçar-se a pvilanovailageltru@hotmail.com i el segon, com de costum, a les filatèlies o a Correus.

COMPRAR SEGELLS AL SERVEI FILATÈLIC DE CORREUS

Compte, perquè us carregaran el 21% d'IVA sobre el seu valor facial. Costa de creure, oi? Doncs és veritat. Això és el que va passar a un consoci de l'entitat en comprar uns fulls de segells d'Andorra del nostre estimat Agustí Bartra.

FIRES, MERCATS, TROBADES I EXPOSICIONS

Dissabtes de tot l'any, de 9 a 14 h	Fira Mercat d'Intercanvi i Promoció del Col·leccionisme. Porxo del Centre Cultural Unnim de Terrassa. Rambla d'Ègara, 340. Informació: Josep M. Pi, telèfon 644 377 485 o bé a elgrup@josoc.cat
9 de novembre, a les 10 h	XXXIV Expominer i Colecciona Barcelona Palau 1, recinte de la Fira de Montjuïc a Barcelona Informació: al telèfon 932 332 000 o bé a expominer@firabcn.es, i al telèfon 932 332 166 o a eperozm@firabcn.es
10 de novembre, a les 9 h	Mercat de Brocanter i Col·leccionistes Plaça Major de Manresa Informació: al telèfon 938 782 371 i a oiacc@ajmanresa.org
Cada 2n diumenge de mes, de 10 a 14 h	Trobades d'Intercanvi i de Col·leccionisme Passeig de Manuel Puigvert de Calella (Zona de la Gàbia) Informació: als telèfons 937 661 339 – 652 939 769
11 de novembre, de 9 a 15 h	IV Trobada de Col·leccionistes en general i d'objectes de Coca-Cola Espai Torlà de Castellar del Vallès Informació: Antoni Martínez, telèfons 937 148 178 – 670 582 026 o bé antonio@museudelantoni.com
11 de novembre, de 9.30 a 14 h	4a Trobada de Col·leccionistes Sala Polivalent, c. de la Sort, 11, de Jorba Informació: al telèfon 609 529 960 o bé a gent.gran.de.jorba@gmail.com
18 de novembre, de 10 a 14 h	6a Trobada Kinder Plaça de Prat de la Riba, s/n – Mercat Vell de Mollet del Vallès L'organitza: Assoc. de Col·leccionistes de Mollet i Comarca
25 de novembre, de 10 a 14 h	I Festa del Col·leccionisme del Camp de Tarragona, conjuntament amb la IX Trobada d'Intercanvi de Plaques de Cava del Port de Tarragona Refugi 1 del Moll de Costa de Tarragona Informació: al telèfon 977 643 110

NOTA: A www.el-troc-org trobareu moltes més dades de fires i activitats col·leccionistes.

AGENDA

VENC, CANVIO, DONO, BUSCO, COMPRO...

Aquesta secció és gentilmente oberta als vostres anuncis breus: envieu-ne el text a elgrup@josoc.cat

NOVEMBRE 2012						
Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres	Dissabte	Diumenge
			1	t 2	f 3	m 4
5	6	t rj 7	8	t e 9	f m 10	m t 11
12	13	t 14	TBO 15	t Tr TBO 16	f 17	m t 18
19	20	t TBO 21	22	t TBO 23	f 24	m j t 25
26	27	t TBO 28	29	t TBO 30		

DESEMBRE 2012						
Dilluns	Dimarts	Dimecres	Dijous	Divendres	Dissabte	Diumenge
					f 1	m 2
3	4	t TBO 5	6	t TBO 7	f 8	m 9
10	11	t Trobada de Nadal rj 12	13	t TBO 14	f 12	m 16
17	18	t TBO 19	20	t TBO 21	f 22	m 23
24	25	t 26	27	t TBO 28	f 29	m 30
31						

Pins i insígnies d'hoquei

santi@ventalloadvocats.com

Segells de gairebé tot el món a bon preu

Alfonso,
telèfon 635 781 429

Compro revistes Crònica Filatèlica núm. 226, 227, 228, 238, 239 i 243

agustin@alberto-Conde.com

LLEGENDA

Mercat **m**

Trobada **t**

Reunió junta **rj**

Fira **f**

Exposició **e**

Taula rodona/conferència **Tr**

Activitat de l'Associació **■**
Activitats d'altres entitats **■**

FIRA-MERCAT D'INTERCANVI, PROMOCIÓ DEL COL·LECCIONISME I ANTIGUITATS

Tots els dissabtes al porxo del Centre Cultural Unnim, de 9 a 3 de la tarda, Rambla d'Ègara 340 de Terrassa.

MERCAT DEL COL·LECCIONISME

Els diumenges, al porxo del Centre Cultural Unnim, de 10 a 2/4 de 2 del migdia, llevat del mes d'agost.

SEU SOCIAL

Oberta els dimecres i els divendres no festius de 2/4 de 6 a 2/4 de 9. El mes d'agost no hi ha activitats.

Publicació periòdica informativa de
l'ASSOCIACIÓ GRUP FILATÈLIC, NUMISMÀTIC
I DE COL·LECCIONISME DE TERRASSA

Rambla d'Ègara, 340 2a (Centre Cultural) 08221 Terrassa
Cel: elgrup@josoc.cat - Fax: 937 805 299

Dipòsit Legal B-28609-2011
ISSN 2014-3265 ISSN Internet 2014-587X

L'Associació Grup Filatèlic, Numismàtic i de Col·leccionisme de Terrassa no es fa responsable dels punts de vista expressats en els articles signats pels seus autors ni els comparteix necessàriament. Alhora, recomana i n'autoritza la seva difusió sempre que se n'indiqui la procedència.

Seguint el compliment de la LO 15/1999, de protecció de dades de caràcter personal, l'informem que les seves dades personals de què disposem estan incorporades a un fitxer amb la finalitat de permetre la gestió social de l'associació amb els seus socis. Aquest fitxer, de titularitat i responsabilitat de l'Associació, pren totes les mesures necessàries per garantir la seguretat i confidencialitat. Li comuniquem el seu dret a accedir, rectificar, oposar-se, i si escau, cancel·lar les seves dades personals del fitxer del qual som responsables mitjançant un correu adreçat a elgrup@josoc.cat, o per correu postal a la nostra seu social.